

Brieven schrijven met dieren

Alle docenten van *Driestar educatief* die deel uitmaken van het expertisecentrum voor exemplarisch onderwijs ontwikkelen zelf een exemplen en testen dit in de praktijk. Peter Dijkstra, docent Nederlands, rondde onlangs de uitvoering van *De brief af* in groep 7 van de School met de Bijbel in Benthuizen. Het was zijn eerste praktijkervaring met een exemplen. Hij vertelt: 'Ik vond het ontzettend leuk, maar in het begin ook best eng. Ik kom regelmatig op basisscholen, maar 't is toch anders als je zelf de rol van leerkracht moet vervullen. Na twee, drie lessen kende ik de groep en voelde ik aan wat wel en niet zou werken. Daarna heb ik er echt van genoten. 't Is heel goed dat je als pabo-docent zelf eens les geeft op de basisschool, exemplarisch of niet exemplarisch.'

Peter deed inspiratie voor zijn exemplen op in Toon Tellegens *Brieven aan niemand anders*. In dit boek vol grappige, soms weemoedige dierenverhalen spelen brieven de hoofdrol. 'Kinderen groeien op in een snelle, vluchtige wereld. Ik wilde ze meenemen het "Tellegenbos" in, om ze te laten ontdekken hoeveel plezier rustig en aandachtig schrijven geeft, hoeveel ze te vertellen hebben en hoe je elkaar in brieven leert kennen.'

Eenzaam

Het exemplen start met Toon Tellegen op een van zijn schrijfdagen, zittend aan een tafel met daarop het boek, wat mooie pennen en een brievenbus. Toon is erachter gekomen dat mier heel eenzaam is. Hij piekert erover wat hij daaraan kan doen. Dan klinkt er opeens geluid in de brievenbus (een doosje met een föhn erin): de wind bezorgt een brief. 'Nu heb ik het', zegt Toon nadat hij hem

geopend heeft. 'Ik laat eekhoorn een brief sturen aan mier.' Vervolgens leest hij een stuk uit het boek voor. 'Op een dag in de winter schreef de eekhoorn een brief aan de mier:

Het was een vreemde brief en de eekhoorn wist niet waarom hij hem geschreven had. Maar hij trok hem een jas aan en zette hem een muts op, want het was koud, legde hem uit hoe hij moest gaan en deed de deur open ...' Als het verhaal uit is, zitten de kinderen goed in de sfeer van het exemplar.

'Je kunt hele lieve dingen schrijven, serieuze of boze dingen'

Er volgt een socratisch gesprek. Wat gebeurt hier eigenlijk? Wat vindt mier ervan? Hoe reageert hij op de brief? De kinderen komen met mooie reacties. Je

kunt hele lieve dingen schrijven, serieuze of boze dingen, bedenken ze. Ook gaan ze in op hoe je een brief schrijft. Peter: 'Een jongen bracht op eigen initiatief naar voren dat je een brief aandachtig

krijgen brieven van de dieren en gaan die beantwoorden. In een brievenboek bewaren ze alle brieven en opdrachten. Ook gebruiken ze een spellingwijzer: in een mooie brief maak je zo weinig

'De eerste paar brieven bestonden uit een paar woorden of zinnen; de kinderen gingen steeds uitgebreider vertellen en vragen'

en stil moet lezen. Na mijn compliment herhaalde hij dat in elke les.'

Briefwisseling

En dan zelf aan de slag. De kinderen

mogelijk fouten. Na drie brieven komt Tellegen met een nieuw idee. Er leven zoveel dieren in het bos, in de bomen, onder de grond ... Die willen ook wel eens met elkaar schrijven. De kinderen

verzinnen zelf welk dier ze willen zijn – gorilla, pinguïn, dolfijn, konijn en zelfs koraal – en gaan in koppels corresponderen. Vanuit het schrijven van brieven wordt vervolgens toegewerkt naar het bedenken van verhalen. Tellegen komt opnieuw op bezoek, deze keer met een vertelkastje, een klein 'koffertje' waarin hij A3-platen kan laten zien. Aan de hand daarvan vertelt Tellegen het verhaal van potvis, die een briefje krijgt van meeuw. In de volgende les moeten de koppels zelf een verhaal bedenken over hun dieren en dat uitbeelden in drie tekeningen. Tijdens de finale mogen ze deze in het vertelkastje stoppen en zelf hun verhaal vertellen aan de klas.

Enthousiast

Peter is tevreden over zijn exemplaar, al

ziet hij nog wel wat verbeterpuntjes. 'De lessen waren soms te kort om een act goed af te ronden. Eigenlijk zou je lessen van twee uur moeten hebben. Wellicht met een korte onderbreking, want voor sommige leerlingen is het te lang om aan één stuk met talige activiteiten bezig te zijn. Dat merkte ik nu ook al, maar met wat extra aandacht en werkvormen kon ik ze toch steeds betrokken houden. Ook de leerkracht heeft met praktische tips bijgedragen aan een goede uitvoering. De kinderen vonden de lessen erg leuk en deden enthousiast mee. Wat me trof is dat hun eerste brieven bestonden uit een paar woorden of zinnen, maar dat ze steeds uitgebreider gingen vertellen en vragen. Dat is toch wel de vrucht van langere tijd intensief en rustig met één onderwerp bezig zijn.'

